УДК 338.2(+339.9):339.5.012(477)
JEL classification: E60, F15, F43

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

ВЛАСЮК Олександр[1], ВАСИЛЬЦІВ Тарас[2], МУЛЬСКА Ольга[3]
[1] Національний інститут стратегічних досліджень
https://orcid.org/0009-0001-6174-9141
vlasiuk@niss.gov.ua
[2] ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України»
https://orcid.org/0000-0002-2889-6924
tgvas77@ukr.net
[3] ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України»,
https://orcid.org/0000-0002-1666-3971
oliochka.mulska@gmail.com

У статті обґрунтовано необхідність формування системи моніторингу зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) України як інструменту забезпечення макроекономічної стабільності в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів, посилення зовнішніх шоків та структурної трансформації національної економіки. Метою дослідження є обґрунтування системи елементів моніторингу ЗЕД України як інструменту забезпечення макроекономічної стабільності в умовах євроінтеграції. Методологічну основу дослідження становлять системний підхід, методи аналізу та синтезу, порівняння, структурно-функціональний підхід, а також інструментарій діагностики та прогнозування економічних процесів. Установлено, що ефективна система моніторингу в досліджуваній сфері має функціонувати як цілісний інформаційно-аналітичний механізм. Визначено та охарактеризовано її основні елементи: інформаційне забезпечення; систему індикаторів; моніторинг зовнішньої торгівлі; валютно-фінансових та інвестиційних процесів; оцінювання зовнішньоекономічних ризиків і євроінтеграційних змін; систему раннього попередження; аналітико-діагностичний і прогнозний блоки; цифрово-технологічне забезпечення; механізм підтримки управлінських рішень; інституційну координацію. Обґрунтовано, що взаємодія зазначених компонентів забезпечує послідовний цикл «збір інформації → оцінювання → діагностика → прогнозування → попередження → реагування», що створює передумови для своєчасного виявлення зовнішньоекономічних дисбалансів і мінімізації їх негативного впливу на макроекономічну стабільність. Акцентовано увагу на необхідності переходу від ретроспективного спостереження до ризик-орієнтованого та превентивного моніторингу. Визначено перспективи використання цифрових технологій, Big Data, штучного інтелекту та сценарного моделювання для підвищення оперативності й аналітичної результативності системи. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання для вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики у сфері ЗЕД, макроекономічної стабілізації та європейської інтеграції України.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, моніторинг, макроекономічна стабільність, євроінтеграція, Україна, ЄС, трансформаційні зміни, загрози.

https://doi.org/10.31891/mdes/2026-22-12

Стаття надійшла до редакції / Received 08.08.2026
Прийнята до друку / Accepted 12.09.2026
Опубліковано / Published 12.11.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© ВЛАСЮК Олександр, ВАСИЛЬЦІВ Тарас, МУЛЬСКА Ольга

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

ЗЕД України – один з провідних чинників формування макроекономічної стабільності, структурної трансформації національної економіки та її інтеграції до європейського економічного простору. Утім, поглиблення євроінтеграційних процесів відбувається на тлі високої нестабільності і внутрішнього (війна і її критично негативні наслідки), і зовнішнього (зміни світової кон'юнктури, коливання валютних курсів, трансформації товарної та географічної структури експорту й імпорту) середовища. Нові тригери, чинники та умови обумовлюють зміни в спостереженні та, відповідно, формуванні інформаційно-аналітичного базису в частині ідентифікації негативних тенденцій, потенційних дисбалансів і загроз для платіжного балансу, валютно-фінансової стійкості та економічного зростання. З'являється закономірна потреба у формуванні комплексної системи моніторингу ЗЕД України, здатної забезпечувати систематичне відстеження ключових параметрів, виявлення причинно-наслідкових взаємозв'язків задля формування оперативного інформаційного забезпечення напрацювання економічної політики.

Особливої актуальності зазначений аспект набуває в контексті поглиблення економічної інтеграції України з ЄС шляхом наближення національного законодавства, регуляторних механізмів, стандартів статистичного обліку, принципів функціонування зовнішніх ринків до європейських вимог. Розширення доступу українських виробників до європейського ринку створює новий потенціал для нарощення обсягів експорту, залучення інвестицій і диверсифікації

зовнішньоекономічних зв'язків та посилює вимоги до якості продукції, дотримання технічних і екологічних стандартів. У зв'язку з цим система моніторингу має охоплювати (окрім показників стану і динаміки експорту та імпорту) товарну та географічну структуру зовнішньої торгівлі, стан торговельного й поточного рахунків, валютні надходження, інвестиційні потоки, рівень концентрації зовнішніх ринків, індикатори зовнішньоекономічних ризиків. Окрім визначення сукупності таких показників потрібно напрацювати й механізми їх комплексного аналізування в цілях своєчасного виявлення тенденцій, дисбалансів і загроз макроекономічній стабільності.

Відтак, важливим завданням цього дослідження є обґрунтування дієвої системи моніторингу ЗЕД, вдосконалення методологічних засад збору, систематизації, оцінювання та інтерпретації відповідної інформації, а також застосування постійного ризик-орієнтованого спостереження й прогнозування. Практична значущість такого підходу полягає у створенні інформаційно-аналітичної основи для обґрунтування рішень у сфері торговельної, валютної, бюджетної, інвестиційної та структурної політики, визначення пріоритетів диверсифікації експорту й імпорту задля своєчасного оперативного реагування на зовнішні шоки. Водночас наукового опрацювання потребують питання інтеграції статистичних, фінансових, митних та інших інформаційних даних, використання цифрових технологій аналітики, формування системи індикаторів раннього попередження та узгодження національної системи моніторингу з підходами ЄС.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретико-методичні засади забезпечення макроекономічної стабільності України закономірно стали предметом значної уваги науковців через воєнні, фінансові й інтеграційні виклики. У сучасних дослідженнях макроекономічна стабільність розглядається як комплексна характеристика стану національної економіки, що відображає збалансованість основних макроекономічних процесів та спроможність економічної системи протистояти внутрішнім і зовнішнім шокам (І. Діденко, А. Єфіменко [8, с. 84–92]). А. Єфіменко та Є. Нейман акцентують увагу на формуванні системи індикаторів оцінювання макроекономічної стабільності з урахуванням європейського досвіду [9, с. 33–40], тоді як О. Мальцев, Л. Шаульська та Т. Степура досліджують специфічні ризики її забезпечення під час воєнного стану [12]. Окремі наукові праці розкривають роль фінансового сектору та банківської капіталізації у підтриманні макроекономічної стійкості [13, с. 9–22], а також обґрунтовують підходи до формування стратегій макроекономічної стабілізації з урахуванням соціальної інклюзії [10, с. 45–54].

Інший не менш важливий напрям наукових досліджень становить оцінювання впливу зовнішньоекономічної відкритості, торговельної інтеграції та валютних факторів на стійкість національних економік. До прикладу, І. Аррібас, С. Бенсассі та Е. Тортоса-Аустіна аналізують торговельну інтеграцію країн ЄС крізь призму відкритості, взаємопов'язаності та просторової дистанції [2]. В. Арчабіч і Т. Шкрінчяріч досліджують синхронізацію ділових циклів і механізми поширення економічних коливань між європейськими економіками [1, с. 25–39], а Г. Шнабл розкриває взаємозв'язок валютної волатильності та економічного зростання у малих відкритих економіках [5, с. 70–91]. Дослідження Е. Померляна та співавторів також засвідчує значущість торговельної відкритості для економічної результативності [4]. У контексті України особливого значення набувають праці, присвячені динаміці зовнішньої торгівлі з ЄС [14], трансформації торговельних потоків під впливом безпекових ризиків [11, с. 289–305] та структурним змінам українського експорту й імпорту внаслідок євроінтеграції та воєнної агресії [6, с. 349–360]. До того ж М. Гарасимлюк та К. Олех систематизують тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України з ЄС, характеризують основні напрями поглиблення торговельної інтеграції [7, с. 40–48].

У наукових публікаціях з досліджуваної проблематики також наголошується на тому, що євроінтеграційні процеси зумовлюють суттєву трансформацію зовнішньоекономічних зв'язків України і висувають нові вимоги до їх інформаційно-аналітичного супроводу. Так, О. Шнирков та О. Чугаєв розглядають особливості економічної інтеграції України до ЄС в середовищі війни та підкреслюють значення поглиблення економічних зв'язків з європейським ринком [15, с. 49–68]. Н. Бойко, К. Нес і К. Шаефер акцентують увагу на ролі міжнародної торгівлі у забезпеченні економічної спроможності України [3, с. 1460–1477], а дослідження М. Бублика і М. Нашкерської та М. Гарасимлюк і К. Олеха демонструють структурні та кількісні зміни торговельних потоків України у напрямі посилення взаємодії з ЄС [6, с. 349–360; 7, с. 40–48].

Однак, попри значний доробок щодо макроекономічної стабільності, зовнішньої торгівлі й європейської інтеграції, недостатньо комплексно розробленими залишаються питання

формування цілісної системи моніторингу ЗЕД з поєднанням оцінювання торговельних, валютних, інвестиційних й інших зовнішньоекономічних індикаторів, включно з виявленням і прогнозуванням загроз макроекономічній стабільності в процесі євроінтеграції України.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування системи елементів моніторингу ЗЕД України як інструменту забезпечення макроекономічної стабільності в умовах євроінтеграції.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Формування системи моніторингу ЗЕД України як інструменту забезпечення макроекономічної стабільності передбачає комплексне поєднання взаємопов'язаних елементів, кожен з яких реалізує визначену інформаційно-аналітичну, діагностичну або прогностичну функцію. Призначення цієї системи в забезпеченні як своєї прямої функції – регулярне відстеження динаміки зовнішньоекономічних процесів, та допоміжної – своєчасне виявлення дисбалансів, ризиків і потенційних загроз для макроекономічної стабільності. Слід додати, що під час активної фази євроінтеграції особливої значимості набуває конвергенція даних з європейськими стандартами, оцінювання трансформації зовнішньоторговельних зв'язків, моніторинг залежності від окремих ринків і товарних позицій, включно з прогнозуванням наслідків зміни зовнішнього середовища. Відповідно, згідно авторської позиції, систему моніторингу доцільно структурувати за основними елементами як на рис. 1.

Для забезпечення цілісності моніторингу ЗЕД важливо розглядати його елементи як взаємопов'язану систему, де інформаційні, аналітичні, прогностичні й управлінські компоненти послідовно доповнюють один одного. Відповідно, кожен елемент виконує специфічне функціональне призначення та забезпечує отримання певного результату, необхідного для своєчасної ідентифікації дисбалансів і реагування на зовнішні виклики. Відтак, запропонована структура системи моніторингу охоплює і базові процедури і сучасні інструменти ризик-орієнтованого аналізування, прогнозування та підтримки державних рішень. При тому, інформаційне забезпечення є вихідною основою функціонування системи. Якість, повнота та оперативність даних визначають достовірність подальших аналітичних процедур. Його зміст у систематичному акумулюванні інформації про експорт та імпорт, торговельне сальдо, валютні операції, інвестиційні потоки, зовнішній борг, міжнародні резерви, географічну структуру торгівлі, ін. параметри ЗЕД. Принциповим є забезпечення зіставності інформації в часі та між різними групами показників заради об'єктивного оцінювання тенденцій.

Система індикаторів моніторингу виконує функцію своєрідного «аналітичного каркаса» дослідження. До її складу доцільно включати показники масштабів і динаміки зовнішньої торгівлі, торговельного балансу, відкритості економіки, валютної стабільності, інвестиційної активності, концентрації експорту та імпорту, а також параметри зовнішньої залежності. Важливо, що набір індикаторів має бути не статичним, а його склад – адаптуватися до зміни характеру зовнішніх викликів і поглиблення інтеграції України до європейського економічного простору.

Моніторинг зовнішньої торгівлі у пропонованій системі передбачає постійне спостереження за кількісними і структурними параметрами експортно-імпортних операцій. Особливу увагу потрібно приділити обсягам торгівлі, однак не меншу товарній диверсифікації, географічній концентрації, зміні конкурентних позицій українських товарів та співвідношенню експорту й імпорту. Такий принцип уможливить ідентифікацію структурних перекосів та оцінювання того, на скільки зміни торговельних потоків сприяють або, навпаки, створюють додаткові ризики для макроекономічної рівноваги.

Своєю чергою, валютно-фінансова компонента зосереджується на тих параметрах, через які зовнішньоекономічні процеси прямим чином позначаються на фінансовій стабільності. Йдеться про динаміку валютного курсу, міжнародних резервів, валютних надходжень, зовнішніх платежів, руху капіталу та вартості зовнішнього фінансування. Його безпосереднє призначення у виявленні накопичення дисбалансів, які потенційно посилюють інфляційний, валютний або борговий тиск на національну економіку.

Інвестиційний блок розглядаємо крізь призму, по-перше, обсягів залучених іноземних інвестицій, а, по-друге, їх якості. Для моніторингу принципове значення мають галузева спрямованість капіталу, його зв'язок з виробничою модернізацією, інфраструктурним відновленням, технологічним оновленням і розвитком експортного потенціалу. У цьому контексті

динаміка інвестицій слугує індикатором довіри до стану національної економіки та якості структурних змін у зовнішньоекономічному секторі.

Елементи системи	Характеристика / призначення
Інформаційне забезпечення	Формування єдиного масиву актуальних даних про експорт, імпорт, платіжний баланс, валютні надходження, інвестиції, зовнішній борг, торговельні потоки та інші параметри ЗЕД.
Система індикаторів моніторингу	Визначення сукупності кількісних і якісних показників для регулярного оцінювання стану, динаміки та структурних змін ЗЕД.
Моніторинг зовнішньої торгівлі	Відстеження обсягів, темпів приросту, товарної та географічної структури експорту й імпорту, торговельного сальдо та концентрації зовнішніх ринків.
Моніторинг валютно-фінансових чинників	Оцінювання валютної динаміки, міжнародних резервів, валютних надходжень, зовнішніх платежів, руху капіталу та їх впливу на макрофінансову стабільність.
Моніторинг інвестиційних потоків	Відстеження динаміки та структури прямих іноземних інвестицій, їх галузевого й територіального розподілу та ролі у відновленні й модернізації економіки.
Моніторинг зовнішньоекономічних ризиків	Виявлення торговельних, валютних, логістичних, цінових, геополітичних та інших ризиків, здатних спричинити негативні макроекономічні наслідки.
Оцінювання євроінтеграційних змін	Визначення впливу поглиблення інтеграції з ЄС на структуру торгівлі, конкурентоспроможність українських виробників, доступ до ринків та відповідність європейським регуляторним вимогам.
Система раннього попередження	Виявлення критичних відхилень індикаторів від нормативних, цільових або попередньо визначених порогових значень для своєчасного реагування на потенційні загрози.
Аналітико-діагностичний блок	Комплексне визначення причин, характеру та масштабів виявлених тенденцій, дисбалансів і ризиків, а також оцінювання їх потенційного впливу на макроекономічну стабільність.
Прогнозний блок	Моделювання майбутньої динаміки зовнішньоекономічних показників та оцінювання можливих сценаріїв розвитку зовнішнього середовища і його впливу на економіку України.
Цифрово-технологічний блок	Використання цифрових платформ, автоматизованого збору даних, Big Data, штучного інтелекту та аналітичних інструментів для підвищення оперативності й точності моніторингу.
Механізми реагування та підтримки рішень	Перетворення результатів моніторингу на практичні рекомендації для формування торговельної, валютної, інвестиційної, промислової та макроекономічної політики.
Інституційна координація	Узгодження діяльності державних органів, НБУ, митних і статистичних органів, органів регіональної влади, бізнесу та інших учасників щодо формування й використання моніторингової інформації.

Рис. 1. Елементи системи моніторингу зовнішньоекономічної діяльності України як інструменту забезпечення макроекономічної стабільності

*Сформовано авторами

Тоді як моніторинг зовнішньоекономічних ризиків має принципово іншу логіку. Необхідно аби система забезпечувала їх превентивне виявлення. Для цього необхідно відстежувати зміни світових цін, попиту на основних ринках збуту, логістичних витрат, торговельних обмежень, валютної волатильності, геополітичних умов та інших факторів, здатних трансформувати зовнішній шок у внутрішній макроекономічний дисбаланс. Саме ризик-орієнтований характер цього елемента формує передумови для раннього реагування.

Оцінювання євроінтеграційних змін, своєю чергою, має забезпечувати розуміння того, як поступове включення України до європейського економічного простору змінює параметри її ЗЕД. Предметом такого оцінювання є динаміка торгівлі з ЄС, структура експорту та імпорту, відповідність продукції європейським стандартам, доступ українських виробників до ринку ЄС, а також зміна регуляторного середовища. Це дає змогу розмежовувати позитивні результати інтеграції та ті процеси, які потребують додаткового державного регулювання.

Система раннього попередження покликана перетворити масив моніторингових даних на сигнали управлінського реагування. Її функціонування може базуватися на визначенні критичних або порогових значень окремих індикаторів та фіксації їх небажаних відхилень. До прикладу, одночасне погіршення торговельного балансу, скорочення валютних надходжень і зменшення міжнародних резервів розглядається як сигнал для поглибленого аналізу причин виникнення потенційної макрофінансової загрози.

Аналітико-діагностичний блок забезпечує інтерпретацію виявлених змін. Його завдання полягає у встановленні причинно-наслідкових зв'язків між зовнішньоекономічними процесами та параметрами макроекономічної стабільності. На цій стадії важливо відокремити тимчасові коливання від структурних тенденцій, а також визначити, які саме фактори (зовнішні чи внутрішні) формують відповідну динаміку.

Що стосується прогнозної компоненти, то вона розширює часовий горизонт системи моніторингу, дозволяє оцінювати поточний стан та можливі траєкторії розвитку. Сценарний аналіз, економетричне моделювання, ін. методи прогнозування можуть використовуватися для визначення потенційних наслідків зміни зовнішнього попиту, цін, валютних курсів, торговельних умов або параметрів інтеграції з ЄС. За рахунок цього моніторинг набуває проактивного характеру.

Інфраструктурною основою модернізації всієї системи слугує автоматизований збір інформації, інтеграція різних баз даних, використання Big Data, алгоритмів машинного навчання й інструментів штучного інтелекту, які на загал створюють можливості для швидшого виявлення закономірностей і нетипових змін у зовнішньоекономічних процесах. Водночас технологічне забезпечення має доповнювати і не замінювати економічну інтерпретацію отриманих результатів.

Механізм реагування та підтримки рішень завершує логічний цикл моніторингу. Результати оцінювання, діагностики і прогнозування мають трансформуватися у конкретні рекомендації щодо торговельної, валютної, інвестиційної, промислової та структурної політики. Іншими словами, ефективність системи визначається спершу виявленням ризиків, а надалі – здатністю забезпечити своєчасне обґрунтування відповідних управлінських заходів.

Врешті-решт, інституційна координація забезпечує узгодженість дій суб'єктів, які продукують, аналізують і використовують інформацію про ЗЕД. Йдеться про взаємодію державних органів, Національного банку України, органів статистики та митного адміністрування, органів місцевого й регіонального управління, бізнесу та науково-аналітичних установ. Без такого узгодження навіть технологічно розвинена система ризикує залишатися сукупністю розрізнених інформаційних потоків.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Доцільність формування системи моніторингу ЗЕД України як комплексного інструменту забезпечення макроекономічної стабільності під час активної фази євроінтеграції є об'єктивною і закономірною. Відповідна система має виходити за межі традиційного статистичного спостереження за експортно-імпортними операціями та охоплювати інформаційне забезпечення, систему індикаторів, моніторинг зовнішньої торгівлі, валютно-фінансових та інвестиційних процесів, оцінювання зовнішньоекономічних ризиків і євроінтеграційних змін, аналітико-діагностичний і прогнозний блоки, цифрові технології, систему раннього попередження та механізми підтримки управлінських рішень. Функціонування зазначених елементів у взаємозв'язку дає змогу забезпечити своєчасне виявлення структурних дисбалансів, зовнішніх шоків і потенційних загроз для валютної, фінансової та загальної макроекономічної стійкості України.

Важливим результатом є визначення ризик-орієнтованого та превентивного характеру моніторингу, за якого інформація використовується для прогнозування можливих наслідків трансформації зовнішнього середовища та обґрунтування відповідних напрямів економічної політики.

Перспективним напрямом подальших наукових досліджень є розроблення інтегральної системи індикаторів моніторингу ЗЕД України з визначенням їх вагових коефіцієнтів, порогових значень та рівнів критичності для оцінювання макроекономічних ризиків. Важливого значення набуває також удосконалення методичних підходів до прогнозування впливу змін у товарній і географічній структурі зовнішньої торгівлі, валютних коливань, інвестиційних потоків та умов доступу до ринків ЄС на макроекономічну стабільність.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Arčabić, V., & Škrinjarić, T. Sharing is caring: Spillovers and synchronization of business cycles in the European Union. Economic Modelling. 2021. Vol. 96. P. 25–39. DOI: https://doi.org/10.1016/j.econmod.2020.12.023
2. Arribas, I., Bensassi, S., & Tortosa-Ausina, E. Trade integration in the European Union: Openness, interconnectedness, and distance. The North American Journal of Economics and Finance. 2020. Vol. 52. Article 101167. DOI: https://doi.org/10.1016/j.najef.2020.101167
3. Boyko, N., Nes, K., & Schaefer, K. A. International trade and Ukraine's pursuit of self-determination. The World Economy. 2024. Vol. 47, Issue 4. P. 1460–1477. DOI: https://doi.org/10.1111/twec.13493
4. Pomerlyan, E., Belitski, M., Orel, A., & Bondarenko, A. Trade openness in economic performance: A comparative perspective of the world integration blocs. Eurasian Economic Review. 2026. DOI: https://doi.org/10.1007/s40822-025-00363-6
5. Schnabl, G. Exchange rate volatility and growth in small open economies at the EMU periphery. Economic Systems. 2008. Vol. 32, Issue 1. P. 70–91. DOI: https://doi.org/10.1016/j.ecosys.2007.06.006
6. Бублик М., Нашкерська М. Вплив євроінтеграційних процесів на зміну товарної структури експорту й імпорту України в умовах військової агресії. Економічний аналіз. 2025. Т. 35. № 3. С. 349–360. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2025.03.349
7. Гарасимлюк М. В., Олех К. А. Сучасний стан та розвиток зовнішньої торгівлі України з ЄС. Економіка і регіон. 2025. № 4(99). С. 40–48. DOI: https://doi.org/10.26906/EiR.2025.4(99).4154
8. Діденко І. В., Єфіменко А. Ю. Оцінка інтегрального показника макроекономічної стабільності. Економіка та право. 2023. № 1(68). С. 84–92. DOI: https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.01.084
9. Єфіменко А. Ю., Нейман Є. В. Оцінка індикаторів макроекономічної стабільності: європейський кейс. Modern Economics. 2024. № 45. С. 33–40. DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V45(2024)-05
10. Красота О. В. Model of a strategy for the national economy macroeconomic stabilization based on social inclusion. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2024. № 1(224). С. 45–54. DOI: https://doi.org/10.17721/1728-2667.2024/224-1/6
11. Лизун М. В., Віталішова К., Борсекова К. Transformation of trade flows between the EU and Ukraine in the conditions of increasing security risks. Журнал європейської економіки. 2024. Т. 23. № 2. С. 289–305. DOI: https://doi.org/10.35774/jee2024.02.289
12. Мальцев О. Ю., Шаульська Л. В., Степура Т. М. Макроекономічна стабільність України в умовах воєнного стану. Теоретичні та прикладні питання економіки. 2023. Вип. 47. DOI: https://doi.org/10.17721/tppe.2023.47.12
13. Позовна І., Архірейська Н., Панасейко І., Панасейко С., Сердюков К., Єфіменко А. Оцінка зв'язку рівня капіталізації банків та макроекономічної стабільності країни. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2024. № 1(54). С. 9–22. DOI: https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.54.2024.4304
14. Притула Х. М., Кирик І. М. Assessment of the structure and dynamics of Ukraine's foreign trade with EU countries. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 54. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-60.
15. Шнирков О., Чугаєв О. Економічна інтеграція України до ЄС в умовах російсько-української війни. Журнал європейської економіки. 2023. Т. 22. № 1. С. 49–68. DOI: https://doi.org/10.35774/jee2023.01.048

REFERENCES:

1. Arčabić, V., Škrinjarić, T. (2021). Sharing is caring: Spillovers and synchronization of business cycles in the European Union [Обмін сприяє інтеграції: ефекти поширення та синхронізація ділових циклів у Європейському Союзі]. Economic Modelling, 96, 25-39. DOI: https://doi.org/10.1016/j.econmod.2020.12.023
2. Arribas, I., Bensassi, S., Tortosa-Ausina, E. (2020). Trade integration in the European Union: Openness, interconnectedness, and distance [Торгова інтеграція в Європейському Союзі: відкритість, взаємопов'язаність та відстань]. The North American Journal of Economics and Finance, 52, 101167. DOI: https://doi.org/10.1016/j.najef.2020.101167
3. Boyko, N., Nes, K., Schaefer, K. A. (2024). International trade and Ukraine's pursuit of self-determination [Міжнародна торгівля та прагнення України до самовизначення]. The World Economy, 47(4), 1460-1477. DOI: https://doi.org/10.1111/twec.13493.
4. Pomerlyan, E., Belitski, M., Orel, A., Bondarenko, A. (2026). Trade openness in economic performance: A comparative perspective of the world integration blocs [Відкритість торгівлі в економічній результативності: порівняльний аналіз світових інтеграційних блоків]. Eurasian Economic Review. DOI: https://doi.org/10.1007/s40822-025-00363-6.
5. Schnabl, G. (2008). Exchange rate volatility and growth in small open economies at the EMU periphery [Волатильність обмінного курсу та економічне зростання у малих відкритих економіках на периферії ЄВС]. Economic Systems, 32(1), 70-91. DOI: https://doi.org/10.1016/j.ecosys.2007.06.006
6. Bublyk, M., Nashkerska, M. (2025). Vplyv yevrointehratsiinykh protsesiv na zminu tovarnoi struktury eksportu y importu Ukrainy v umovakh viiskovoi ahresii [Impact of European integration processes on the change in the commodity structure of Ukraine's exports and imports in the conditions of military aggression]. Economic Analysis, 35(3), 349-360. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2025.03.349
7. Harasymliuk, M., Olekh, K. (2025). Suchasnyi stan ta rozvytok zovnishnoi torhivli Ukrainy z YeS [Current state and development of Ukraine's foreign trade with the European Union]. Economics and Region, 4(99), 40-48. DOI: https://doi.org/10.26906/EiR.2025.4(99).4154
8. Didenko, I., Yefimenko, A. (2023). Otsinka intehralnoho pokaznyka makroekonomichnoi stabilnosti [Assessment of the integral indicator of macroeconomic stability]. Economics and Law, 68(1), 84-92. DOI: https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.01.084
9. Yefimenko, A., Neiman, Y. (2024). Otsinka indykatoriv makroekonomichnoi stabilnosti: yevropeiskyi keis [Assessment of macroeconomic stability indicators: European case]. Modern Economics, 45, 33-40. DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V45(2024)-05
10. Krasota, O. (2024). Model of a strategy for the national economy macroeconomic stabilization based on social inclusion [Модель стратегії макроекономічної стабілізації національної економіки на основі соціальної інклюзії]. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 224(1), 45-54. DOI: https://doi.org/10.17721/1728-2667.2024/224-1/6
11. Lyzun, M., Vitališová, K., Borseková, K. (2024). Transformation of trade flows between the EU and Ukraine in the conditions of increasing security risks [Трансформація торговельних потоків між ЄС та Україною в умовах зростання безпекових ризиків]. Journal of European Economy, 23(2), 289-305. DOI: https://doi.org/10.35774/jee2024.02.289
12. Maltsev, O., Shaulska, L., Stepura, T. (2023). Makroekonomichna stabilnist Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Macroeconomic stability of Ukraine under the conditions of martial state]. Theoretical and Applied Issues of Economics, 47. DOI: https://doi.org/10.17721/tppe.2023.47.12
13. Pozovna, I., Arkhireiska, N., Panaseiko, I., Panaseiko, S., Serdiukov, K., Yefimenko, A. (2024). Otsinka zviazku rivnia kapitalizatsii bankiv ta makroekonomichnoi stabilnosti krainy [Assessment of the relationship between the level of bank capitalization and macroeconomic stability of the country]. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, 1(54), 9-22. DOI: https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.54.2024.4304
14. Prytula, Kh., Kyryk, I. (2023). Otsinka struktury ta dynamiky zovnishnoi torhivli Ukrainy z krainamy YeS [Assessment of the structure and dynamics of Ukraine's foreign trade with EU countries]. Economy and Society, 54. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-60
15. Shnyrkov, O., Chuhayev, O. (2023). Ekonomichna intehratsiia Ukrainy do YeS v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny [Economic integration of Ukraine into the EU in the context of the Russian-Ukrainian war]. Journal of European Economy, 22(1), 49-68. DOI: https://doi.org/10.35774/jee2023.01.048

ESTABLISHING A MONITORING SYSTEM FOR UKRAINE'S FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY AS A TOOL FOR ENSURING MACROECONOMIC STABILITY IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

VLASIUK Oleksandr[1], VASYLTSIV Taras[2], MULSKA Olha[2]
[1] National Institute of Strategic Searches
[2] State Institution «Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine»

The article substantiates the need to develop a system for monitoring Ukraine's foreign economic activity as an instrument for ensuring macroeconomic stability amid deepening European integration, increasing external shocks, and structural transformation of the national economy. The purpose of the study is to substantiate the conceptual structure of the foreign economic activity monitoring system and determine the functional role of its main components in the context of timely identification of risks and threats to Ukraine's macroeconomic stability. The methodological framework of the research is based on a systemic approach, methods of analysis and synthesis, comparison, structural-functional analysis, as well as instruments for diagnosing and forecasting economic processes. It is established that an effective monitoring system should not be limited to statistical observation of export-import operations but should operate as an integrated information and analytical mechanism. The main components of the system are identified and characterized, including information support; a system of monitoring indicators; monitoring of foreign trade, foreign exchange and financial processes, and investment flows; assessment of foreign economic risks and European integration changes; an early

warning system; analytical-diagnostic and forecasting components; digital and technological support; a mechanism for decision-making support; institutional coordination; and European compatibility of the monitoring framework. It is substantiated that the interaction of these components creates a consistent cycle of «information collection → assessment → diagnosis → forecasting → early warning → response», which provides a basis for the timely identification of foreign economic imbalances and the mitigation of their adverse effects on macroeconomic stability. Particular attention is paid to the need to shift from retrospective observation toward risk-oriented and preventive monitoring. The prospects for applying digital technologies, Big Data, artificial intelligence, and scenario modelling to improve the timeliness, analytical capacity, and effectiveness of the monitoring system are outlined. The practical significance of the findings lies in their potential application to improve the information and analytical support of public policy in the fields of foreign economic activity, macroeconomic stabilization, and Ukraine's European integration.

Keywords: foreign economic activity, monitoring, macroeconomic stability, European integration, Ukraine, EU, transformational changes, threats.